

Til Næringskomiteen

Dato: 11/03/2025

HØRINGSINNSPILL

Innspill til Meld. St. 10 (2024-2025) om prinsipper for tallgrunnlag m.m. i jordbrukspolitikken

Norsk Bonde- og Småbrukarlag takker for muligheten til å gi innspill på Meld. St. 10 (2024-2025) om Prinsipper for tallgrunnlag m.m. i jordbrukspolitikken. En andre gjennomgang av det tallgrunnlaget som ble vedtatt med Meld. St. 11 (2023-2024) var høyst nødvendig, for å belyse konsekvensene av de manglende faktorene for å gi jordbruket et økonomisk grunnlag for økt selvforsyning.

Prosess Meld. St. 10 (2024-2025)

Gjennomgangen av tallgrunnlaget som Stortinget bestilte til februar 2025 i behandlingen av Jordbruksavtalen i fjor sommer, kommer nå i form av en stortingsmelding som reduserer timeantallet til bønder til nivå med andre arbeidstakere. Det er dessverre ikke et tilstrekkelig grep for å beskrive den økonomiske situasjonen for norske bønder.

Vi er avhengig av en felles situasjonsforståelse for å sammen kunne nå målet om økt selvforsyning. En felles situasjonsforståelse handler blant annet om en felles forståelse av den økonomiske virkeligheten for jordbruket som sektor. Tallgrunnlaget er avgjørende for å bygge en felles forståelse, fordi tallgrunnlaget handler om å observere situasjonen slik den faktisk er, uten å gjøre politiske vurderinger om hvordan den burde ha vært.

I tillegg til endringen i timetall, kommer Meld. St. 10 med forslag til produksjonsmål for økologisk produksjon på 10 %, en satsing på Nord-Norge og oppfølging av vedtaket om jordbrukskonto. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har vanskeligheter for å forstå at flertallsavtaler i forkant av jordbruksforhandlingene med åpenbare jordbruksavtalespørsmål, er med på å sikre legitimitet til forhandlingsinstituttet og det faktum at partene skal forhandle om disse spørsmålene i fellesskap. Norsk Bonde- og Småbrukarlag forholder seg til «Hovedavtalen for jordbruket» ([Hovedavtalen for jordbruket - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)), der det også heter at «Jordbruksavtale skal anses inngått med forbehold om Stortingets behandling av saken jf § 3-1.». Slik Meld. St. 10 nå legges opp - skal Stortinget med dette forhandle et tillegg på forhånd av en fremforhandlet jordbruksavtale, noe som i denne sammenheng er utelukkende positivt for prioriteringen av næringa, men i hvilken grad ser komiteen for seg at slike

forbehandlinger av jordbruksavtalespørsmål skal gjennomføres i fremtiden? Meld. St. 10 åpner nå opp for dette. Norsk Bonde- og Småbrukarlag anser de utelukkende positive jordbrukspolitiske satsingene i Meld. St. 10, som vedtatt ved flertall i Stortinget før jordbruksforhandlingene starter og en eventuell fremforhandlet jordbruksavtale behandles. Vi venter spent på hvilke bevilgninger og virkemidler komiteen ser for seg rundt avtalepunkt nummer 5 i Meld. St. 10, da dette er en konsekvens av å behandle et jordbruksavtalespørsmål.

Forhandlingsinstituttet har en avgjørende funksjon i en demokratisk forankring av norsk jordbrukspolitikk, hvor jordbruket og staten forhandler om premisser og fordeling til jordbruket i årlige forhandlinger, som videre legges frem for bevilgningsmyndigheten i Stortinget. Meld. St. 10 forskyver kraften av forhandlinger mellom partene direkte til Stortinget, som svekker avtaleverket. Det har vært et viktig og bærende prinsipp at Stortinget har siste ord i vedtak for jordbruksavtalen, men ikke at Stortinget skal inn å legge direkte føringer før forhandlingene.

Punktene om tallgrunnlag i Meld. St. 10 (2024-2025)

Meld. St. 10 tar for seg kun to punkter som omhandler det Stortinget ba om i vedtak nr. 847, 21. juni 2024. I tillegg forstås det, dersom komiteen eller avtalepartienes medlemmer i komiteen ikke bemerker annet, at det nominelle kronebeløpet som et inntekstgap utgjør sammenlignet med sammenligningsgruppen ikke skal øke etter 2027.

Punkt nr. 1 i Meld. St. 10 fastslår at når en sammenligning av inntekt mot sammenligningsgruppen skal gjøres, er det korrekt at et årsverk i jordbruket skal inneholde 1700 timer. Norsk Bonde- og Småbrukarlag finner det svært forunderlig at det man er blitt enig om skal være korrekt – trenger flere år for å bli korrekt i praksis. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber om at endringen i antall timer gjelder fra og med jordbruksoppgjøret 2024.

Punkt nr. 2 i Meld. St. 10 fastslår at normeringsfaktor, avsetning til avskrivbar egenkapital og sammenligningsgruppe skal ligge fast slik det ble benyttet i jordbruksoppgjøret 2024. Normeringa på 20 % er så langt et politisk standpunkt forankret i at resultatet som næringsdrivende i jordbruket oppnår, har 20 % for høye kostnader som andel av det faktiske resultatet. For avtalen forhandlet i 2024 betyr dette at totale kostnader må reduseres med 603 MNOK, dersom «sammenligningsinntekt etter oppgjør» skal kunne oppnås. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser det som essensielt at det avklares før en votering i Stortinget om punkt 2 i meldinga betyr det nominelle kronebeløpet på 603 MNOK skal ligge fast, eller at det nominelle

kronebeløpet skal vokse som en konsekvens at det tillegges 20 prosent på fremforhandlet bevilgning.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag bemerker seg også at årsresultatet i modellen for måling av inntektsnivå fremdeles skal dekke både avlønningsevne av 31 600 årsverk og en eventuell avkastning på egenkapital. Resultatet prognostiseres til å være 12,9 milliarder kroner pluss fremforhandlet ramme på like over 3 milliarder kroner for 2025. Siden man fortsatt mener at dette årsresultatet skal dekke ovenfornevnte kan det være av komiteens interesse å undersøke hvilket resultat sektoren sitter igjen med for fremforhandlet avtale i 2024 på all egenkapital dersom 31 600 årsverk avlønnes med 505 000 kr (ikke-normert inntektsnivå) per årsverk ekskl. sosiale utgifter. Dette da en slik godtgjøring av arbeidsinnsatsen vil beløpe seg til om lag 16 milliarder NOK, og bokført egenkapital er nærmere 72 milliarder NOK.

Meld. St. 11 (2023-2024) påpeker at «*Gode inntektsmuligheter for bøndene er dermed et hovedvirkemiddel for at samfunnet skal nå målene sine for jordbrukspolitikken...*». Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser det som svært utfordrende dersom komiteen ikke foretar grundigere overveininger av hvilken evne de selvstendig næringsdrivende i sektoren skal ha til å avlønne de om lag 32 000 årsverk, som ikke synliggjøres i oppsettet. Det er umulig å forstå hvordan en næring med slike inntektsbegrensinger, som modellen legger opp til, skal ha evne til å avlønne arbeidsinnsats uten å tape konkurransekraft og kapital. Lønnsveksten for årsverkene må bestemmes av avlønningsevnen til bonden som næringsdrivende. Så lenge dette ikke synliggjøres i modellen er det umulig å si om sektoren er økonomisk bærekraftig, og ikke minst om den er i stand til å løse samfunnsoppdraget med økt selvforsyning til 50 %.

Med vennlig hilsen,

Anders Bakke Klemoen, Generalsekretær

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Elektronisk godkjent, uten underskrift